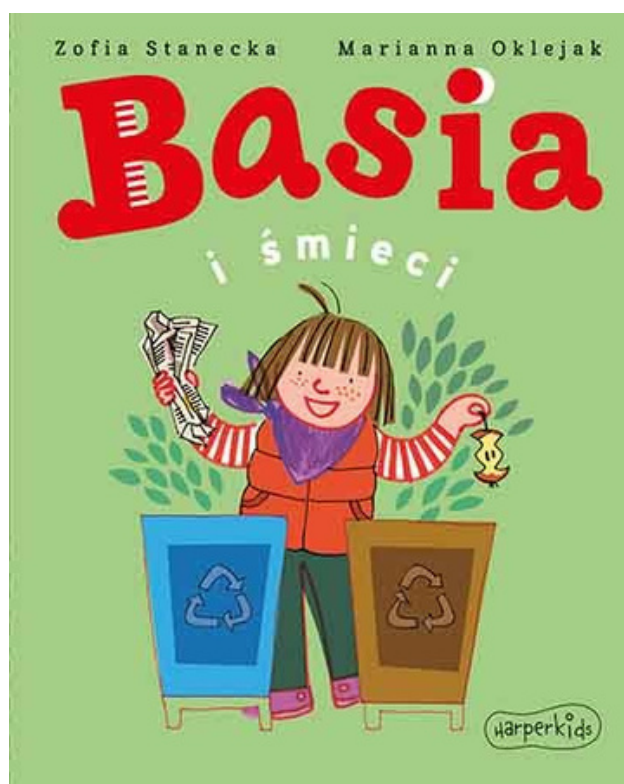

Ekoprogram z charakterem
dla uczniów szkół podstawowych

Scenariusz dla klasy I
na podstawie lektury uzupełniającej
„Basia i śmieci” Zofii Staneckiej

TEMAT

Śmiecenie zabija wieloryby.
Jak możemy pomóc zwierzętom
i przyrodzie?

WARTOŚCI

szacunek, odpowiedzialność, umiar

CZAS REALIZACJI

4-6 godzin lekcyjnych

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- Książka „Basia i śmieci” Zofii Staneckiej (Wydawnictwo HarperCollins Polska, 2021)
- Poradnik „Z dzieckiem w świat wartości” Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej (Prószyński Media Sp. z o.o.)
- Opracowanie nt. wartości autorstwa Fundacji „ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom”
- Materiały i źródła polecane przez WWF:
 - Narzędziowniki (zeszyty edukacyjne) WWF: „Ssaki morskie”
 - http://www.pah.org.pl/app/uploads/2017/06/2017_dlaszko_jak_mowic_o_wiekszo_sci_swiata.pdf (s. 9-10, p. 1-3)
 - <https://www.gov.pl/web/polskapomoc/kodeks-w-sprawie-obrazow-i-wiadomosci-dotyczacych-krajow-globalnego-poludnia>
- Prezentacja zdjęć wyspa śmieci na Pacyfiku: <https://nauka.rocks/na-pacyfiku-znajduje-sie-gigantyczna-wyspa-smieci-jej-rozmiar-jest-piec-razy-wiekszy-od-polski/>
- Prezentacja zdjęć z pustyni Atakama w Chile: <https://www.google.com/search?q=pustynia+atakama+ubrania&oq=pustynia+atakama&aqs=chrome.20i271j46i512j0i512l4j69i60l2.7268j0j9&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

INNE POMOCE

- komputer, rzutnik i ekran do pokazania filmu, tablica, flipchart
- globus, grubszy papier do wykonania foki
- 5 pudeł (do wykonania przez uczniów pojemników na odpady).
Warto też zaopatrzyć się w wiaderko z pokrywką na odpady organiczne, które można będzie następnie przesypać do kompostownika, jeśli szkoła go ma lub planuje wkrótce założyć worki na śmieci w kolorach żółtym, zielonym, niebieskim, czarnym i przezroczyste.
- kolorowy papier lub naklejki w kolorach: żółtym, zielonym, niebieskim, czarnym
- nożyczki, taśma klejąca lub klej
- rękawice gumowe
- 4-5 przykrywek do pudełek po butach, trochę piasku i drobnych kamyczków

CO WARTO ZROBIĆ WCZEŚNIEJ?

- zapoznać się z książką „Basia i śmieci” Zofii Staneckiej i opisami wybranych wartości
- przygotować KARTY PRACY: Dlaczego wieloryby są zagrożone i jak możemy im pomóc? (Załącznik 1)
- wydrukować i podpisać certyfikaty „Ratownik wielorybów” (Załącznik nr 2) – do rozdania na zakończenie pracy wokół książki „Basia i śmieci” (tyle egzemplarzy, ile jest dzieci w klasie)
- wybrać slajdy do pokazania śmieci na Pacyfiku i na pustyni Atakama w Chile
- przygotować sprzęt do wyświetlenia slajdów
- przygotować kredki, kartki do rysowania; taśmę dwustronną i nożyczki

**PROWADZĄC ZAJĘCIA W OPARCIU O TEN SCENARIUSZ,
REALIZUJESZ PODSTAWĘ PROGRAMOWĄ:**

✓ EDUKACJA POLONISTYCZNA

- ✓ uczennica/uczeń słucha z uwagą lektury czytanej przez nauczyciela lub inne osoby
- ✓ uczennica/uczeń wypowiada się w formie uporządkowanej i rozwiniętej na tematy związane z lekturą, zadaniem, własnymi przeżyciami i doświadczeniami, sytuacjami szkolnymi

✓ EDUKACJA PRZYRODNICZA

- ✓ uczennica/uczeń poznaje potrzeby zwierząt żyjących w morzach i oceanach oraz zagrożenia dla ich życia z powodu rosnącej ilości śmieci i toksyn w ich środowisku
- ✓ uczennica/uczeń poznaje znaczenie takich pojęć jak fauna, flora, ekosystem, zatrucie środowiska, zagrożone gatunki
- ✓ uczennica/uczeń dowiaduje się jaką rolę w niszczeniu środowiska zwierząt odgrywa człowiek i w jaki sposób produkowane przez nas śmieci i toksyny trafiają do wód mórz i oceanów
- ✓ uczennica/uczeń poznaje wybrane fakty dotyczące zanieczyszczenia środowiska m.in. dowiaduje, jaki jest dalszy los niepotrzebnych człowiekowi produktów – plastikowych odpadów w rzekach, morzach, oceanach (wyspy śmieci), niepotrzebnych ubrań (wysypisko na pustyni w Chile)
- ✓ uczennica/uczeń poznają niektóre sposoby zmniejszania ilości śmieci i odpadów/zanieczyszczeń

✓ ETYKA

- ✓ uczennica/uczeń dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory i działania
- ✓ uczennica/uczeń określa, co jest dobre, a co jest złe w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania uczennica/uczeń rozumie, że człowiek powinien żyć z umiarem i dla dobra planety ograniczyć swoją niepohamowaną konsumpcję
- ✓ uczennica/uczeń rozumie potrzebę angażowania się w działania proekologiczne i współpracę z innymi ludźmi na rzecz ratowania środowiska naturalnego, ponieważ inni współmieszkańcy Ziemi – wszyscy ludzie, także na innych kontynentach, oraz zwierzęta – mają prawo do życia i poszanowania ich potrzeb

✓ KRYTERIA SUKCESU UCZENNICY/UCZNIA

- ✓ uważnie słucha tekstu – umiejętność skupienia uwagi
tworzy wypowiedzi ustne w nawiązaniu do treści tekstu: mówi, co jej/mu się podobało, a co nie w usłyszanym historii; o czym wcześniej nie wiedziała/nie wiedział
- ✓ rozumie istotę szacunku do innych, potrafi podać minimum dwa przykłady okazania szacunku zwierzętom, Ziemi
- ✓ opisuje sytuację, w której dana osoba jest odpowiedzialna za swoje wybory
opisuje sytuację, kiedy człowiek postępuje odpowiedzialnie i z umiarem dla dobra zwierząt morskich i Ziemi
- ✓ określa co najmniej dwie rzeczy/sytuacje, które mogą pomóc zagrożonym gatunkom fauny morskiej, w tym wielorybom

PRZEBIEG ZAJĘĆ - LEKCJA 1.

Czytamy, opowiadamy i dyskutujemy o śmieciach i zagrożeniu dla zwierząt morskich

1. Przeczytajmy dzieciom książeczkę „Basia i śmieci”.
2. Sprawdźmy, co z przeczytanego tekstu dzieci zapamiętały - pomóżmy im pytaniami:
 - O czym myślała i rozmawiała z mamą Basia, wracając do domu?
 - Co zrobiła w parku?
 - Czym zmartwiła się po powrocie do domu?
 - Co czuła, myśląc o wielorybach?
 - Co opowiedziała jej mama? Co zrobiła rodzina?
 - Co to jest ekologia? Kim są ekolodzy?
 - Czy każdy może być ekologiem? Dlaczego?
 - Co wydarzyło się podczas Dnia Ziemi?
 - Co ma wspólnego ochrona wielorybów w oceanie z używaniem torebek foliowych i plastikowych słomek w Polsce?
3. Dyskusja z dziećmi:
 - Dlaczego nie można wyrzucać śmieci byle gdzie?
 - Po co segregujemy śmieci?
 - Jak możemy zmniejszyć zużycie plastikowych opakowań i przedmiotów?
4. Korzystając z zeszytu edukacyjnego WWF „Ssaki morskie (s. 2, 3-4, 36, 42-43), porozmawiajmy z dziećmi, jak wygląda sprawa zanieczyszczeń w naszym morzu, w Bałtyku. Pokażmy dzieciom na globusie Bałtyk oraz oceany, w których żyją wieloryby. Jakie zwierzęta morskie żyją w Bałtyku? Czy też są zagrożone? Jak należy postąpić, gdy zobaczymy na plaży fokę lub morświna? (WWF Ssaki morskie s. 36)

ZADANIE

Rozdajmy dzieciom grube kartki i poprośmy, by narysowały tułów foki, jej ogon i płetwy (można wyświetlić rysunek foki na ekranie, tablicy lub rozdać szablony z gotowymi rysunkami). Następnie niech wytną te trzy elementy, dorysują nos, wąsy, narysują lub dokleją oczy foki i postawią swoje dzieło na ławkach przed sobą (s. 45-46). Mogą też zrobić makietę plaży - np. w pokrywce od pudełka po butach - i wstawić tam wykonane przez siebie foki. Pogratulujmy dzieciom i zachęćmy, by zawsze pamiętały o fokach, wielorybach i innych zwierzętach morskich i nie przyczyniały się do mnożenia śmieci, a także wyjaśniały innym ludziom, jakie zagrożenia czyhają na zwierzęta w morzach i oceanach.

PRZEBIEG ZAJĘĆ - LEKCJA 2.

Tyle śmieci, tyle śmieci! Co tu zrobić? – myślą dzieci

Pokażmy dzieciom zdjęcia/filmy z internetu, jak śmieci zalewają świat, jak wyglądają morza i oceany, np. wyspa śmieci na Oceanie Spokojnym lub pełne śmieci plaże, na których umierają zwierzęta wodne po zjedzeniu plastiku. Możemy pokazać uczniom zdjęcia i rysunki oraz przeczytać opisy dotyczące śmieci – mikroplastiku, dzikich wysypisk, zanieczyszczenia wód przez nawozy i sól – np. z Narzędziownika WWF „Eksperymenty przyrodnicze” (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.wwf.pl/sites/default/files/inline-files/EKSPERYMENTY%20PRZYRODNICZE%20czlowiek%20i%20srodowisko%20%281%29_0.pdf)

UWAGA!

WWF Polska daje następujące wytyczne dotyczące przekazywania wiedzy nt. wywozu śmieci do innych krajów – poniższy komentarz jest adresowany głównie do autorów, ale prośba, by osoby prowadzące zajęcia w ramach Programu OŚ także zastosowały się do tych zaleceń:

- w przypadku podjęcia tego wątku, bardzo ważne, żeby zadbać o zgodność z Kodeksem obrazów i wiadomości dotyczących krajów południa.
http://www.pah.org.pl/app/uploads/2017/06/2017_dlaszkol_jak_mowic_o_wiekszosci_swiata.pdf s. 9-10, p.1-3.
- musimy potraktować Kodeks poważnie, ponieważ wpisuje się w obowiązujące obecnie normy edukacji, jest jednym z zobowiązań naszego kraju w tym zakresie i wytycza standardy mówienia o mieszkańcach i krajach globalnego południa.
<https://www.gov.pl/web/polskapomoc/kodeks-w-sprawie-obrazow-i-wiadomosci-dotyczacych-krajow-globalnego-poludnia>
- trzeba unikać (...) generalizacji ze względu na możliwość przyjęcia uproszczonego wniosku, że na ogół afrykańskie dzieci bawią się na wielkich wysypiskach. (...) wystarczy doprecyzowanie, gdzie obserwujemy dane zjawisko i najlepiej, żeby reprezentowała je konkretna osoba. Autor (lub osoba prowadząca zajęcia – przyp. Fundacji) może np. wprowadzić wzmiankę, w której rodzic jednego z bohaterów czytał i relacjonował reportaż/wywiad z mieszkańcem o imieniu X z miejscowości Y, z kraju Z, który opowiada na przykład, że kiedy pojawiła się możliwość wyciągania metali z kabli i sprzętów elektronicznych, ludzie uznali, że to dobra okazja do dodatkowego zarobku, i część osób się zatrudniła przy wydobywaniu. Jednak mimo środków zabezpieczających (np. maseczek), w związku z wdychaniem trujących składników, rozchorował się Z. i sąsiad K., a ponadto, odkąd zaczęli prowadzić odzysk z odpadów elektronicznych, w ich miejscowości pojawia się coraz więcej odpadów, które przekształcają lokalny krajobraz. Z jednej strony widzieli w tym możliwość dodatkowego zarobkowania, z drugiej strony to szkodzi ich zdrowiu i zmienia otoczenie. Tu są linki, które będą pomocne dla autorów/edukatorów do sprawdzenia kontekstu https://www.ekonsument.pl/materialy/publ_509_make_it_fair_na_zielono.pdf, https://m.ekonsument.pl/a66702_elektrosmieci.html
- książka „Klimatyczni” jest także dobrym przykładem zgodnej z Kodeksem lektury, skierowanej do małego i młodego odbiorcy – ze względu na pokazywanie pozytywnych przykładów rówieśników, których dotyczą problemy np. dostępu do prądu (ubóstwo energetyczne), ale znajdują rozwiązania.

PRZEBIEG ZAJĘĆ - LEKCJA 2. cd.

Tyle śmieci, tyle śmieci! Co tu zrobić? – myślę dzieci

DYSKUSJA:

1. Uwzględniając zalecenia WWF, porozmawiamy, jak wśród śmieci żyją mieszkańcy biednych krajów, do których niektóre firmy z bogatych krajów wywożą śmieci?
2. Czy takie praktyki zdarzają się w Polsce? Czy dzieci słyszały o tym, że niektórzy ludzie lub firmy przywożą z zagranicy śmieci (i biorą za to pieniądze od tych, którzy chcą się pozbyć śmieci i nie ponosić w swoim kraju wysokich kosztów ich utylizacji) i składują je na własnym terenie lub podrzucają gdzieś na nieużytkach bądź w lesie? Wyjaśniamy dzieciom znaczenie określenia UTYLIZACJA śmieci.
3. Co się może stać z hałdami śmieci składowanymi w niedozwolonym miejscu?
(Mogą się zapalić, mogą zatruć wody gruntowe i zwierzęta, niszczyć przyrodę.)
4. Co dalej dzieje się ze śmieciami odebranymi przez odpowiednie służby oczyszczania?
5. Co można zrobić ze śmieci oraz ze śmieciami?
(Dzieci być może nie będą znały odpowiedzi na to pytanie, warto więc przygotować informacje o recydingu, drugim obiegu rzeczy, wymienianiu się nimi lub wzajemnych ich wypożyczaniu, o wielokrotnym wykorzystywaniu rzeczy i opakowań.)
Wyjaśnijmy, że naprawianie popsutych przedmiotów, recykling i nowe zastosowania trochę ograniczają zużycie surowców na produkcję nowych rzeczy, ale oprócz tego trzeba dążyć do zmniejszenia ilości śmieci np.. poprzez korzystanie z rzeczy z umiarem.
6. Co zrobiła rodzina Basi, by „produkować” mniej śmieci?
7. Co może zrobić każdy z nas, by „produkować” mniej śmieci?

ZADANIE

Wspólnie opracujemy EKO zasady uczniów naszej klasy, zapiszmy je na plakacie i powieśmy w klasie – na przykład:

- przynosimy kanapki i napoje tylko w pojemnikach wielokrotnego użytku;
- zakupy żywności robimy rozsądnie i z umiarem, by potem nie wyrzucać popsutego jedzenia, którego już nie możemy zjeść;
- zakupy pakujemy do toreb wielokrotnego użytku – z tkanin lub innych trwałych materiałów;
- nie używamy jednorazowych plastikowych słomek, sztućców, talerzyków, woreczków foliowych woreczków itp.
- prawidłowo segregujemy śmieci (będzie o tym mowa na kolejnych zajęciach).

Dodatkowo w domu i rodzinie przestrzegamy poniższych zasad:

- nie kupujemy niepotrzebnych ubrań, butów, zabawek, bo one też stają się śmieciami, których trudno się pozbyć z naszej planety
- dbamy o posiadane rzeczy, nie niszczymy ich, naprawiamy popsute, by mogły dłużej służyć, itp.

PRZEBIEG ZAJĘĆ - LEKCJA 3. Jak właściwie segregować śmieci?

ZADANIE

Poprośmy wcześniej pięcioro dzieci, żeby przyniosły z domu po jednym pudle średniej wielkości. Przygotujmy kolorowy papier (żółty, zielony, niebieski, czarny, brązowy) lub kolorowe naklejki, nożyczki, taśmę klejącą. Przynieśmy lub zaopatrzmy się np. u pani woźnej/pana woźnego w plastikowe worki na różne rodzaje odpadów. Można również doświadczenie przeprowadzić z samymi workami foliowymi w ww. kolorach, które przykleimy taśmą np. do parapetu).

1. Razem przygotowujemy klasowe pojemniki na śmieci (np. na lekcji plastyki). Cała klasa współpracuje przy wykonaniu z pudeł pojemników na poszczególne rodzaje śmieci, naklejając na ich pokrywkach i bokach kolorowe litery lub kółeczka dla różnych rodzajów śmieci.

Poszczególne kolory oznaczają:

- PLASTIK i METAL
- PAPIER
- SZKŁO
- ODPADY ZMIESZANE
- ODPADY BIO

(można też ew. zastosować zamykany kubetek na śmieci z włożonym workiem)

Ustawmy pudła w klasie tak, by nie utrudniały ruchu. Do każdego pudła wkładamy worek w tym kolorze, co naklejki, a do pojemnika na odpady bio – przezroczysty. Standardowe worki możemy skrócić/zawinąć z góry do właściwych rozmiarów. Wyjaśniamy, że śmieci danego rodzaju mają być wkładane do odpowiednich worków. Po ich napełnieniu osoba sprzątająca zawiąże je i wyniesie do dużych pojemników na śmieci ustawionych w miejscu wyznaczonym przez szkołę, a do pudeł będą wkładane czyste worki, bez brudzenia i konieczności wymiany pudeł/pojemników.

2. Uczymy dzieci odpowiedniego klasyfikowania śmieci.

Wyjaśniamy, jakie rodzaje śmieci mają trafiać do poszczególnych pudeł/pojemników, a które wcale nie nadają się do naszej klasowej segregacji i recyklingu (np. baterie, żarówki ledowe, lekarstwa) i dlaczego. Np. papier zabrudzony jedzeniem nie powinien trafić do pudła na papier, ale do odpadów zmieszanych. Potłuczone szkło trafia do odpadów zmieszanych, nie do szklanych. Opróżniony karton po mleku wkładamy do pojemnika na plastik i metal. Inne śmieci – np. tzw. elektrośmieci (baterie) lub lekarstwa – muszą trafić do specjalnych pojemników poza klasą. Na podstawie foldera z instrukcją dotyczącą segregacji odpadów – pobranego z internetu lub z firmy, która zajmuje się ich odbiorem – dzieci mogą narysować własny plakat „Jak segregować śmieci” i umieścić go w pobliżu pojemników na śmieci. Osoba sprzątająca powinna na bieżąco wyrzucać śmieci z worka na odpady zmieszane. Odpadki suche, które nie gniją, pozostawiamy do zapełnienia się worków.

PRZEBIEG ZAJĘĆ - LEKCJA 3. cd. Jak właściwie segregować śmieci?

UWAGA!

Klasowe pudła na odpadki można pozostawić w klasie także po zakończeniu tematu śmieci, by utrwalać potrzebę ich segregacji i ułatwiać ją, o ile nie koliduje to z obowiązującymi w szkole przepisami. Można też poprosić Radę Rodziców, by zakupiła specjalne pojemniki na odpady. Zadanie: Jeśli to możliwe, za zgodą dyrekcji i rodziców (np. na lekcji przyrody) wybierzmy się na wspólne sprzątnięcie lasu, parku lub skweru czy boiska szkolnego. Zabierzmy ze sobą rękawice gumowe i worki – czarne, na odpady zmieszane, żółte – na plastik i metal, niebieskie na papier, zielone na szkło.

PRZEBIEG ZAJĘĆ - LEKCJA 4. Szanujemy Ziemię i jej współmieszkańców. Co to są wartości?

Na podstawie książki I. Koźmińskiej i E. Olszewskiej „Z dzieckiem w świat wartości” oraz fundacyjnego opracowania nt. wartości wprowadzamy dzieci w świat WARTOŚCI MORALNYCH (lub przypominamy im to pojęcie), wyjaśniając w przystępny sposób jego istotę.

1. Podyskutujmy z dziećmi, co uważają za wartość/wartości. Wyjaśnijmy, że wartości mogą być bardzo różne, bo dla każdego inne rzeczy lub sprawy są wartościowe/cenne, ważne (dla jednej osoby ważna i cenna jest rodzina, dla innej - podróżowanie, nowy smartfon lub rower, jeszcze dla kogoś - muzyka, gra w piłkę, przyjaciele).

2. Wprowadźmy praktyczną definicję wartości:

WARTOŚCI to rzeczy, sprawy, zasady postępowania dla nas ważne, cenne, pożądane, zaspokajające nasze potrzeby, budzące nasz podziw.

3. Wprowadzamy podział wartości:

WARTOŚCI możemy podzielić na różne sposoby. Tutaj proponujemy prosty podział na:

- wartości MATERIALNE
- wartości NIEMATERIALNE

Wartości materialne – to ważne dla nas przedmioty/rzeczy, które są wykonane z jakiegoś surowca, tworzywa, można je zobaczyć, często dotknąć, zmierzyć/obliczyć ich ciężar, wielkość. Wartości materialne zaspokajają głównie nasze potrzeby materialne/bytowe – np. mieszkanie, jedzenie, samochód, telefon, odzież itp. (dzieci podają swoje przykłady, zapisujemy je na tablicy lub flipcharcie pod hasłem „wartości materialne”).

PRZEBIEG ZAJĘĆ - LEKCJA 4. cd.
Szczujemy Ziemię i jej współmieszkańców.
Co to są wartości?

Wartości niematerialne – to też szeroka kategoria (np. muzyka, podróże, uroda, zdrowie, sport), ale w programie OŚ skupimy się tylko na takich wartościach niematerialnych, które służą wspólnemu **DOBRU**. Nazywamy je **WARTOŚCIAMI MORALNYMI**.

Są to ważne, podziwiane, cenione przez nas zasady postępowania, które pomagają nam podejmować lepsze, nieegoistyczne decyzje i żyć w harmonii ze światem: bez kłamstw, kłótni, nienawiści, bicia, okradania, zabijania i ogólnie – bez krzywdzenia innych.

WARTOŚCI MORALNE służą powszechnemu **DOBRU**.

Przykłady: szacunek, uczciwość, przyjaźń, życzliwość, sprawiedliwość, mądrość.

Prosimy, by dzieci podały swoje przykłady wartości moralnych.

WARTOŚCI MORALNE kierują zachowaniem człowieka, który dobrze traktuje innych i nie krzywdzi ich, pomaga, wspiera. Wartości moralne pomagają nam żyć lepiej, gdyż stosując je, budujemy lepsze stosunki z innymi ludźmi, istotami, ze światem, a także – ze sobą. Osoba, do której skierowane są działania podyktowane chęcią czynienia **DOBRA**, czuje zadowolenie, radość, wdzięczność, docenia dobrą wolę i dobrą intencję tego, kto pomaga, stara się podnieść na duchu, chroni, wspiera.

Czynienie **DOBRA** często wymaga odwagi, a nawet bohaterstwa, by sprzeciwić się złu lub zaryzykować własnym życiem, ratując kogoś.

ZAPYTAJMY dzieci:

- Jak się czujemy, gdy ktoś traktuje nas grzecznie, pomaga nam, broni nas?
- Co w zachowaniach innych ludzi nam się nie podoba? Prosimy o przykłady (np. wyśmiewanie i obraźliwe słowa, plotkowanie, bicie, niszczenie cudzych rzeczy, śmiecenie).

Czy te zachowania są nastawione na czynienie **DOBRA**? Jak się czujemy, gdy stajemy się obiektem takich zachowań?

Wartości służące wspólnemu **DOBRU** takie jak szacunek, uczciwość, życzliwość, odpowiedzialność, przyjaźń, mądrość, są rozumiane, cenione i stosowane przez ludzi na całym świecie, dlatego mówimy o nich: **UNIWERSALNE WARTOŚCI MORALNE** (od UNIVERSUM – wszechświat).

Podstawową wartością moralną, na której opieramy wszystkie pozostałe wartości moralne, jest **SZACUNEK**. To fundament dobrego traktowania innych ludzi, gdyż opiera się na przekonaniu, że każdy człowiek jest ważny i należy mu się grzeczność oraz nasza dobra wola, ponieważ ma swoją godność ludzką.

SZACUNEK to grzeczność połączona z troską o uczucia i dobro drugiej osoby/innych osób, istot. Poprośmy dzieci, by wskazały w swoim życiu i doświadczeniu szkolnym przykłady szacunku i braku szacunku.

PRZEBIEG ZAJĘĆ - LEKCJA 5. Szacunek wobec innych i Ziemi

ZADANIE

Poprośmy chętne pary, by zademonstrowały zachowanie pełne szacunku – np. jedno dziecko grzecznie prosi drugie o pożyczenie jakiegoś przedmiotu, a drugie z uśmiechem mu pożycza lub grzecznie odmawia, wyjaśniając, dlaczego nie może pożyczyć (np. używa słów, przykro mi, ale nie mogę pożyczyć, bo obiecałam komuś innemu; bo potrzebuję, żeby...). Zwróćmy dzieciom uwagę, że nawet odmowę należy przekazać oraz przyjąć w grzeczny sposób. Jak wyglądałaby ta scena, gdyby dzieci zachowały się wobec siebie bez szacunku? Jeśli czas pozwoli – możemy też odegrać z dziećmi taką scenkę. Po 1-2 tygodniach wrzucania śmieci do klasowych pojemników na śmieci zapraszamy na zajęcia osobę, która w szkole/klasie sprząta lub panią woźną/pana woźnego. To będzie nie tylko okazja, by sprawdzić, czy dzieci nauczyły się właściwej segregacji, ale też – by wyjaśnić uczniom fundamentalną wartość moralną, jaką jest szacunek.

1. W pierwszej części zajęć przypomnijmy, czym jest szacunek.

SZACUNEK to grzeczność połączona z troską o uczucia i dobro drugiej osoby/innych osób, istot. Szacunek to podstawa wszystkich wartości moralnych.

2. Komu i czemu należy okazywać szacunek? (Pytamy dzieci: Czy należy okazywać szacunek pani dyrektor? A czy szacunek należy się kolegom? Ich rodzicom? Czy należy go okazywać osobie sprzątającej, pani woźnej/panu woźnemu?). Wyjaśniamy dzieciom, że szacunek należy okazywać każdemu człowiekowi. I nie tylko ludziom.

3. W jaki sposób okazujemy szacunek? (grzecznym tonem, wyrazem twarzy i zachowaniem, właściwym ubraniem, uważnością na potrzeby innych, taktem, pomocą i życzliwością) Nauczyciel/ka zapowiada, że za chwilę do klasy przyjdzie osoba sprzątająca lub pani woźna/pan woźny, dzieci powinny powitać ją/jego z szacunkiem, a potem przez cały czas odnosić się do gościa grzecznie. Także po lekcjach w każdych okolicznościach pani woźnej/panu woźnemu należy się szacunek. Nie tylko dlatego, że są ważnymi osobami, bo stoją na straży porządku w szkole, ale dlatego, że szacunek należy się każdemu człowiekowi (i nie tylko).

4. Czy znamy hasło: „Szanuj przyrodę”? Co ono oznacza?

5. Jakie są oznaki szacunku dla przyrody? A jakie braku poszanowania dla niej?

6. Jak Basia okazała szacunek przyrodzie, troskę o nią?

7. Co my możemy zrobić, by okazać szacunek przyrodzie, Ziemi?

Gdy słysząc pukanie do klasy, przypominamy, że wobec każdej osoby należy okazywać szacunek, czyli przede wszystkim grzeczność – nie tylko w słowach, ale i w intencjach. Poprośmy, by dzieci wstały i powitały z uśmiechem gościa (panią woźną/pana woźnego), okazując tym uprzejmość i dobre wychowanie.

PRZEBIEG ZAJĘĆ - LEKCJA 6.

Szanujemy naszą planetę. Postępujemy odpowiedzialnie i z umiarem korzystamy z jej zasobów.

Po powitaniu zapraszamy gościa do zajęcia miejsca przy stole i prosimy, by powiedział, czy dzieci poradziły sobie z segregacją: czy w koszu na papier nie znalazły się czasami np. kubeczki plastikowe po jogurcie, czy zabrudzony papier z kanapek trafił do śmieci zmieszanych, co było dobrze, co można poprawić.

Jeżeli wszystkie śmieci były właściwie segregowane, osoba sprzątająca gratuluje dzieciom i przyznaje klasie tytuł **OPIEKUNA PLANETY**. Jeśli były jeszcze jakieś pomyłki – klasa otrzymuje tytuł **ASYSTENTA PLANETY**.

Na zakończenie wizyty, na którą warto zarezerwować ok. 15 minut, dzieci dziękują za odwiedzinę i rozmowę. Po wyjściu gościa pytamy, jak się czuły, okazując szacunek.

1. Co to znaczy być odpowiedzialnym? Poprośmy dzieci, by spróbowały to wyjaśnić.

Uzupełniamy wypowiedzi dzieci, tłumacząc i zapisując na tablicy, że odpowiedzialność jako wartość moralna oznacza:

- wykonywanie swoich obowiązków,
- dbanie o innych, zwłaszcza gdy są od nas zależni (małe dzieci, zwierzęta) lub tego potrzebują,
- dotrzymywanie słowa,
- przyjmowanie na siebie konsekwencji własnych działań i wyborów.

2. Zapytajmy dzieci, czy odpowiedzialność jest wg nich wartością moralną. Dla przypomnienia - wartości moralne służą **DOBROU**. Czy zachowania odpowiedzialne służą dobru? Poprośmy dzieci o podanie argumentów za lub przeciw. Podyskutujmy z nimi.

3. Jak się przejawia brak odpowiedzialności wobec innych, zwierząt, przyrody? Podajmy przykłady nieodpowiedzialnego działania. Jakie są skutki nieodpowiedzialnych zachowań?

4. Jak się czujemy, gdy ktoś jest nieodpowiedzialny wobec nas, innych, przyrody?

5. Poprośmy dzieci, by zastanowiły się, czy zdarzyło im się postąpić nieodpowiedzialnie? Co się wtedy stało? Jak się poczuły? Może ktoś chce się podzielić swoim doświadczeniem? Jakie wnioski wyciągnął z niego?

6. Jak możemy być odpowiedzialni za przyrodę i naszą planetę? Co możemy zrobić, by pomóc zagrożonym zwierzętom?

7. Za co i w jaki sposób Basia okazała odpowiedzialność?

Porozmawiajmy teraz, czym jest **UMIAR**. Informacje o tej wartości znajdują się na końcu tomu opowiada „Oddech smoka”. Czy postępowanie z umiarem, nieuleganie impulsom, by np. coś kupić lub zjeść dodatkowy batonik, jest łatwe? Czy nasza samokontrola może pomóc Ziemi i zwierzętom?

PRZEBIEG ZAJĘĆ - LEKCJA 6. cd.

Szanujemy naszą planetę. Postępujemy odpowiedzialnie i z umiarem korzystamy z jej zasobów.

Poprośmy dzieci o przykłady umiaru i samoograniczenia się w kwestii zużywaniu zasobów planety (jedzenie z umiarem, produkowanie mniejszej ilości śmieci poprzez umiar w zakupach rzeczy/zabawek, wyłączanie niepotrzebnych lamp w domu, rzadsze korzystanie z samochodu na rzecz roweru lub pieszych wypraw. Jako turyści też nie musimy wszędzie „zaznaczać” swojej obecności i wszystkiego fotografować - nie hałasujemy w lesie, nie podchodzimy do dzikich zwierząt - np. fok z młodymi na plaży).

ZADANIA

1. Poprośmy dzieci, by każde z nich zastanowiło się, co może i chce zrobić dla ratowania wielorybów i innych zwierząt morskich. Zachęćmy je, by narysowały na kartkach wymyślone przez siebie odznaki **PRZYJACIEL WIELORYBÓW**. Zawieśmy prace dzieci w klasie na specjalnej tablicy lub na ścianie. Możemy wybrać w klasowym głosowaniu najładniejszą odznakę **PRZYJACIELA WIELORYBÓW** jako znaczek klasowy. Warto poprosić jakieś utalentowane dziecko/rodzica, by zrobił projekt odznaki, a potem skopiować go, by każde dziecko mogło sobie wkleić odznakę do Karty Pracy (Załącznik nr 1).
2. Podejmijmy klasowe zobowiązanie do odpowiedzialności za przyrodę - wybierzmy konkretne działanie/działania, które pomogą w ratowaniu planety przed zaśmieceniem.
3. Zaproponujmy dzieciom, by zainicjowały w szkole, a może w całej miejscowości, kampanię krzewienia wiedzy o zagrożonych wielorybach i innych zwierzętach morskich. Zaprośmy do szkoły specjalistę od walki z zanieczyszczeniem mórz i oceanów. Warto, by dzieci zachęciły do udziału w kampanii ratowania wielorybów rodzinę, sąsiadów, rówieśników i innych znajomych.

Po przeprowadzeniu wspólnej kampanii uczennice i uczniowie z klasy mogą otrzymać **CERTYFIKAT RATOWNICZKI/RATOWNIKA WIELORYBÓW** (Załącznik nr 2).

ZAŁĄCZNIK NR 1 - KARTA PRACY str. 1

Dlaczego wieloryby są zagrożone i jak możemy im pomóc?

POSZERZAM SWOJĄ WIEDZĘ!

DOWIEDZ SIĘ I OPOWIEDZ
LUB WPISZ W POLU PONIŻEJ

DZIEŁĘ SIĘ SWOJĄ WIEDZĄ!

PRZEKAŻ 3 OSOBOM Z RODZINY I/LUB SĄSIEDZTWA
INFORMACJE O WIELORYBACH - WPISZ W KAŻDYM OKIENKU,
Z KIM PODZIELIŁAŚ /PODZIELIŁEŚ SIĘ TĄ WIEDZĄ

GDZIE ŻYJĄ WIELORYBY?

ILE SZACUNKOWO JEST NA ŚWIECIE
WIELORYBÓW?

CZEGO POTRZEBUJĄ DO ŻYCIA WIELORYBY? CZYM
SIĘ ŻYWIĄ WIELORYBY?

DLACZEGO WIELORYBY SĄ ZAGROŻONE?
CO IM SZKODZI?

JAK POMÓC WIELORYBOM
I INNYM ZWIERZĘTOM MORSKIM?

ODBIERZ I WKLEJ TU PIERWSZY ZNACZEK
PRZYJACIEL WIELORYBÓW

ODBIERZ I WKLEJ TU DRUGI ZNACZEK
PRZYJACIEL WIELORYBÓW

ZAŁĄCZNIK NR 1 - KARTA PRACY str. 2
Dlaczego wieloryby są zagrożone i jak możemy im pomóc?

**RATUJĘ WIELORYBY
I INNE ZWIERZĘTA MORSKIE!**

**NAGRAJ APEL LUB ZRÓB ULOTKĘ/PLAKAT
WZYWAJĄCY DO RATOWANIA WIELORYBÓW.
SPRAWDŹ, CO ZAGRAŻA INNYM ZWIERZĘTOM MORSKIM
(PRZEŁOWY, ZMIANY KLIMATU, ZAŚMIECENIE WÓD)**

WPISZ OBOK GŁÓWNE HASŁO TWOJEGO APELU:	
NARYSUJ LUB WKLEJ OBOK OBRAZEK WIELORYBA:	
NAPISZ NAZWĘ/NARYSUJ/WKLEJ OBOK ZDJĘCIE INNEGO ZAGROŻONEGO GATUNKU MORSKIEGO (ŻÓŁWIA, DELFINA, FOKĘ LUB MORŚWINA).	
NAPISZ NAZWĘ/NARYSUJ ZAGROŻONEGO PTAKA MORSKIEGO (MEWĘ, RYBITWĘ LUB KACZKĄ BAŁTYCKĄ).	
NAPISZ IMIĘ/IMIONA LUB NARYSUJ OBOK, KOGO UDAŁO CI SIĘ NAMÓWIĆ DO POMOCY PRZY POPULARYZOWANIU WIEDZY O ZAGROŻONYCH WIELORYBACH.	
GRATULACJE! ODBIERZ CERTYFIKAT DLA RATOWNICZKI/RATOWNIKA WIELORYBÓW!	

CERTYFIKAT

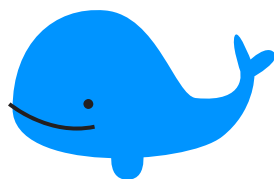
.....
nazwa placówki

z przyjemnością poświadcza,
że uczennica/uczeń

.....
imię i nazwisko

wzięta/wziął udział w programie edukacyjnym OCALIMY ŚWIAT,
zdobył/a wiedzę na temat zagrożeń dla wielorybów
i otrzymuje tytuł

RATOWNICZKI/RATOWNIKA WIELORYBÓW

.....
Podpis Edukator/ki/a Programu OŚ

.....
miejscowość, data